

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-40>

УДК 330.341.1:005.342:364.044

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦТВА

INNOVATION AND INVESTMENT ENVIRONMENT OF FUNCTIONING AND MANAGEMENT OF INCLUSIVE ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT

Скрильник Андрій Сергійович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу,
докторант кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9622-4217>

Skrylnyk Andrii

National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

У статті розкрито сутність та компоненти інноваційно-інвестиційного середовища як важливого чинника ефективного функціонування та стратегічного управління інклюзивним розвитком підприємництва в умовах трансформаційної економіки. Наголошено на потребі переосмислення традиційного підприємництва з урахуванням соціальних викликів і залученням вразливих груп – ВПО, ветеранів, людей з інвалідністю, молоді, жінок, осіб передпенсійного віку тощо. Проаналізовано сучасний стан інноваційно-інвестиційного клімату в Україні та бар'єри інклюзивності. Підкреслено значення інституцій розвитку, інвестицій, нормативної підтримки й фінансових механізмів для соціально орієнтованого бізнесу. Окрема увага приділена моделюванню системи управління з урахуванням інновацій, цифрової трансформації, партнерств та участі громадськості. Обґрунтовано доцільність створення регіональних кластерів інклюзивного підприємництва на засадах сталого розвитку та відкритості до інновацій.

Ключові слова: інклюзивне підприємництво, інноваційно-інвестиційне середовище, соціальна інклюзія, управління розвитком, стартапи, бізнес-інкубатори, соціальні інвестиції, цифрова трансформація, регіональні кластери, сталий розвиток.

The article explores the essence, structure, and functional components of the innovation and investment environment as a fundamental factor in managing inclusive entrepreneurship in the context of transformational economic changes in Ukraine. It emphasizes the urgent need to rethink traditional entrepreneurship models in response to social challenges and to expand participation opportunities for vulnerable groups, including internally displaced persons, veterans, people with disabilities, women, youth, and individuals of pre-retirement age. The study examines the current state of the innovation and investment climate in Ukraine, identifies existing barriers to inclusiveness, and highlights the importance of institutional development, regulatory support, financing mechanisms, and public-private partnerships for socially oriented businesses. The article substantiates the necessity of developing regional clusters of inclusive entrepreneurship, business incubators, and social investment programs as strategic tools for fostering long-term economic growth and social cohesion. The paper argues that Ukraine must adapt such practices to the conditions of post-war recovery and modernization, combining innovation-driven policies with social inclusion priorities. The empirical section presents a systematization of state, international, private, and educational programs supporting inclusive entrepreneurship in Ukraine, showing their potential to significantly increase employment, reduce inequality, and build entrepreneurial capacity among disadvantaged groups. The findings confirm that sustainable support of inclusive entrepreneurship requires coordinated policies aimed at expanding financial programs, creating innovation hubs, implementing tax incentives, and scaling educational and consulting initiatives. The conclusions stress that long-term systemic measures are essential to transforming current barriers into opportunities, ensuring competitiveness, attracting international investment, and strengthening social resilience. Thus, the innovation and investment environment emerges as not only an economic but also a social foundation for inclusive entrepreneurship, shaping a new entrepreneurial mindset based on responsibility, partnership, and sustainable development.

Keywords: inclusive entrepreneurship, innovation and investment environment, social inclusion, development management, startups, business incubators, social investments, digital transformation, regional clusters, sustainable development.

Постановка проблеми. В умовах сучасних економічних трансформацій та зростання соціальної відповідальності особливої актуальності набуває інклюзивний розвиток підприємництва, який поєднує економічні інтереси з вирішенням суспільних проблем. Визначальною складовою такого розвитку є інноваційно-інвестиційний потенціал, що формує конкурентні переваги, забезпечує сталість економічних процесів і сприяє управлінню соціально орієнтованими підприємствами.

Інклюзивне підприємництво створює можливості для залучення до економічної діяльності вразливих груп населення – ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю – та водночас формує ефективну модель соціально-економічної взаємодії на засадах партнерства й рівності. Важливим елементом його підтримки виступає інноваційно-інвестиційне середовище, яке через впровадження новітніх технологій, сучасних управлінських практик і фінансових інструментів стимулює зростання інклюзивного бізнесу.

Попри зростаючий інтерес до інклюзивного підприємництва, в Україні ще не сформовано повноцінне середовище його інноваційно-інвестиційної підтримки. Відсутність цілісної державної політики, обмеженість фінансових ресурсів, слабкість інституційної інфраструктури та недостатня інноваційна спроможність підприємств стримують розвиток соціально орієнтованих бізнес-ініціатив. Також актуальною є проблема інтеграції принципів інклюзивності у систему стратегічного управління підприємствами та недостатній облік соціального ефекту в оцінці інвестиційної привабливості.

Це зумовлює потребу у формуванні дієвих механізмів управління інноваційно-інвестиційними процесами та глибшому теоретико-методологічному обґрунтуванні розвитку інноваційно-інвестиційного середовища як ключової передумови сталого інклюзивного підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання розвитку інноваційно-інвестиційного середовища в контексті підтримки підприємництва привертають значну увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Окремий інтерес становлять дослідження, що фокусуються на інклюзивному підприємстві як чиннику соціально-економічної інтеграції вразливих категорій населення, особливо в умовах кризи, війни та післякризового відновлення.

Українські науковці приділяють особливу увагу інклюзивному розвитку регіонів та міст як основі економічного зростання. Так, у науковій доповіді М. І. Мельник та співавт. аналізують тенденції інклюзивного розвитку міст – центрів ділової активності України [1]. Водночас І. М. Бобух і С. М. Щегель розробили методiku оцінювання інклюзивності розвитку регіонів і приводять рейтинги за такими критеріями, як зайнятість населення, доходи та умови життєдіяльності [2]. Їхні висновки підтверджують, що вирішення соціальних завдань (наприклад, зменшення бідності і нерівності) має йти поруч із економічними реформами, аби сприяти справедливому зростанню в регіонах.

Дослідники Єгоров І. Ю., Бажал Ю. М., Кіндзерський Ю. В. також аналізують інноваційно-інвестиційний потенціал України [5]. У монографії «Оцінка інноваційного розвитку та структурні трансформації в економіці України» підкреслюється, що інноваційна активність є критичною для модернізації економіки. Повідомляється, що незважаючи на воєнні виклики, Україна зберігає науково-технічний потенціал, що може бути конвертований у зростання за підтримки відповідних політик.

Колективна монографія під загальною редакцією В. Ф. Проскури акцентує на необхідності інституційних реформ та цифрової трансформації для розвитку економіки й безпеки, що включає формування сприятливих умов для МСП [4]. Зокрема зазначається, що важливо покращувати доступ підприємців до фінансування, спрощувати регулювання та розвивати інфраструктуру (інкубатори, технопарки тощо) для масштабування бізнесу.

Дослідження Н. Богацької присвячене перспективам соціального бізнесу в Україні [6]. Науковці вказують, що соціальні підприємства, створені за прикладом ідей М. Юнуса, можуть поєднувати дохідність із вирішенням соціальних проблем (наприклад, працевлаштування вразливих груп, покращення освіти або охорони здоров'я).

Таким чином, аналіз сучасних досліджень свідчить про зростання наукового та практичного інтересу до тематики інклюзивного підприємництва та інноваційно-інвестиційного середовища як стратегічної основи сталого розвитку. Проте, на сьогодні відсутні комплексні міждисциплінарні підходи до формування цілісної системи управління інклюзивністю в підприємстві, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення стратегічних пріоритетів формування інноваційно-інвестиційного середовища, здатного забезпечити довгостроковий інклюзивний розвиток підприємництва в умовах трансформаційної економіки. У межах даної наукової статті передбачається вирішення наступного наукового завдання: дослідити сутність та структуру інноваційно-інвестиційного середовища як основи для формування дієвої системи управління інклюзивним розвитком підприємництва; виявити основні бар'єри та можливості для створення сприятливих умов розвитку інклюзивних підприємницьких ініціатив; обґрунтувати концептуальні підходи до удосконалення політики залучення інноваційних та інвестиційних ресурсів для підтримки підприємництва соціального спрямування; запропонувати модель інтегрованої взаємодії державних, приватних та громадських суб'єктів у процесі управління інклюзивністю в підприємницькій діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна практика країн Європи та світу демонструє, що формування інноваційно-інвестиційного середовища для інклюзивного підприємництва стає ключовим елементом державної політики соціальної інтеграції, боротьби з безробіттям серед вразливих груп населення та забезпечення сталого розвитку. У центрі таких стратегій – створення умов для самозайнятості та підприємництва осіб із обмеженими можливостями, ветеранів, молоді, жінок і мігрантів. Згідно з останнім звітом Європейської комісії (2023), рівень зайнятості людей з інвалідністю в країнах ЄС залишається стабільно нижчим, ніж серед іншого населення – близько 57% проти 80% у загальній популяції. Жінки, особливо матері з малими дітьми, мають нижчий доступ до економічної активності через нестачу гнучких умов праці. Молодь (особливо віком до 25 років) стикається з високим рівнем безробіття – понад 14% у 2022 році за даними Eurostat. Це формує нагальну потребу в ефективних інструментах підтримки інклюзивного бізнесу та соціального підприємництва, що забезпечуватимуть інтеграцію цих груп у ринок праці через інноваційні рішення та адаптовані форми фінансування [7].

Провідні країни Європи та Північної Америки впроваджують масштабні програми інституційної підтримки інклюзивного підприємства. У Великій Британії діє програма

Access to Work, що фінансує індивідуалізовану допомогу людям з інвалідністю (супровідні послуги, спеціальне обладнання, адаптація робочих місць), а також підтримується мережа інкубаторів для інклюзивних стартапів. У Німеччині програма Aktion Mensch щороку забезпечує понад 1000 проєктів соціального підприємництва через грантове фінансування та освітні ініціативи. У США AbilityOne Program створює понад 45 тис. робочих місць шляхом залучення осіб з інвалідністю до виконання федеральних контрактів. У Канаді Entrepreneurs with Disabilities Program надає мікрофінансування, консультації та тренінги у співпраці з громадами та фінансовими установами.

Успішними прикладами є й соціальні стартапи. У Франції мережа кав'ярень Café Joyeux працевлаштовує людей з аутизмом і синдромом Дауна, поєднуючи бізнес-модель з соціальною місією. У Німеччині проєкт Dialogue in the Dark забезпечує роботу незрячим гідом, створюючи унікальний освітній досвід для відвідувачів. У США Greyston Bakery запровадила політику «open hiring», наймаючи людей без резюме та співбесід, що розширює доступ до праці для соціально вразливих груп.

Міжнародний досвід доводить: ефективна підтримка інклюзивного підприємництва потребує системного поєднання інституційної допомоги, фінансових інструментів, інфраструктури соціального бізнесу та усунення бар'єрів для вразливих груп. Для України адаптація таких практик є важливою складовою післявоєнного відновлення та соціально-економічної реабілітації.

Міжнародна порівняльна аналітика показує, що лідерство у сфері інноваційно-інвестиційного середовища забезпечують ті країни, які системно поєднують високі інвестиції в науку, розвинуту стартап-екосистему, ефективну державну політику підтримки бізнесу та соціальну орієнтованість інновацій. За Глобальним індексом інноваційності (Global Innovation Index, 2024), топові позиції займають Швейцарія, Швеція, США, Сінгапур та Велика Британія – країни, де інновації розглядаються як інструмент сталого розвитку, а не лише технологічного прориву. Україна в цьому рейтингу посідає 60-те місце зі 132 країн, знизивши позиції через війну, зменшення фінансування наукових досліджень та слабку інтеграцію інновацій у реальний сектор економіки [6]. Подібна ситуація спостерігається і в індексі Bloomberg Innovation Index, де Україна поступається навіть багатьом краї-

нам Східної Європи, таким як Латвія, Естонія, Литва та Польща.

Водночас позитивним сигналом є покращення позиції України в глобальному рейтингу стартап-екосистем (StartupBlink, 2024), де вона займає 46-те місце у світі і входить до топ-10 у Східній Європі [8]. Це свідчить про наявність підприємницького потенціалу та активність локальних інноваційних середовищ, попри складні умови війни. Однак для переходу від потенціалу до лідерства необхідна системна державна політика, яка має включати п'ять стратегічних векторів: збільшення обсягів інвестицій у НДДКР, насамперед у галузях з високим мультиплікативним ефектом; інтеграція інновацій у реальний сектор економіки, зокрема промисловість, агро, енергетику; розвиток інфраструктури інклюзивного підприємництва, включаючи підтримку стартапів з участю вразливих груп; прозорість і прогнозованість регуляторної політики для інвесторів та малого бізнесу; формування екосистеми відкритих інновацій, де університети, підприємства, громади та інвестори співпрацюють у межах інноваційних кластерів.

Щоб досягти рівня країн-лідерів, Україна повинна створити середовище, в якому інклюзивне підприємництво буде не маргінальним сегментом, а рушієм соціально орієнтованих інновацій. Це можливо за умови, що держава зробить акцент не лише на масштабних інвестиціях, а й на соціальних інноваціях, підтримці мікропідприємництва, інструментах соціального інвестування, інституціях розвитку (бізнес-інкубатори, акселератори, хаби) і публічно-приватному партнерстві. Враховуючи виклики післявоєнного відновлення, Україні доцільно орієнтуватися на моделі країн, які змогли поєднати економічне зростання з соціальною інклюзією – таких як Канада, Велика Британія, Нідерланди.

Стан інвестиційної діяльності та інвестиційного клімату в Україні на початок 2025 року характеризується поступовим відновленням на тлі значних військових, економічних і соціальних втрат. За січень–вересень 2024 року чистий приплив прямих іноземних інвестицій склав 2,96 млрд доларів США, що на 40% більше порівняно з аналогічним періодом 2023 року (2,1 млрд дол.) [11]. За оцінками Міністерства економіки, загальні економічні втрати від війни перевищують 499 млрд доларів, прямі збитки – 152 млрд, а потреби на відновлення – майже 486 млрд доларів США. Попри ці виклики, ЄБРР у 2024 році інвестував рекордні 16,6 млрд євро, значну частину –

в Україну, а на 2025 рік планує щонайменше 1,5 млрд євро, переважно в енергетику, інфраструктуру та приватний сектор [9].

Індекс інвестиційної привабливості України за результатами дослідження Європейської Бізнес Асоціації виріс до 2,49 бала з 5 можливих, що свідчить про зростання довіри інвесторів [12]. За даними НБУ, індекс ділових очікувань у III кварталі 2024 року становив 100,6%, а 70% підприємств заявили про намір інвестувати в Україну, що на 13% більше, ніж у 2023 році. Разом з тим, 81% компаній вважають валютні обмеження головною перешкодою для інвестування. До інших чинників, що стримують приплив інвестицій, належать воєнні ризики, політична невизначеність, нестача страхових механізмів для капіталу, слабкість судової системи, нестабільне регуляторне середовище та обмежений доступ до фінансів для малого бізнесу. Водночас Україна має потужний потенціал відновлення та модернізації економіки через інвестиції у відбудову, цифровізацію, декарбонізацію, розвиток стартап-екосистем, локальні виробництва та інфраструктурні проекти. Поступове зростання довіри міжнародних партнерів, активність приватного сектору та інтеграція до європейських ринків створюють сприятливі умови для формування нового інвестиційного циклу в Україні.

Проаналізувавши статистичні дані зайнятості й економічної активності людей з інвалідністю, ветеранів та інших соціально вразливих груп населення за 2024 рік, важливо також розглянути, які конкретні механізми підтримки вже впроваджуються на державному та приватному рівнях в Україні. Саме це дозволить визначити ефективність існуючих заходів і виявити потенційні точки для подальшого вдосконалення.

Огляд існуючих державних і приватних програм підтримки інклюзивного підприємництва в Україні демонструє, що попри складні соціально-економічні умови, країна формує багаторівневу систему підтримки вразливих груп населення через підприємницьку активність. Ці програми умовно можна поділити на чотири блоки: державні, міжнародні, приватні/корпоративні та освітньо-консультаційні. Деталізована характеристика яких наведено в таблиці 1. У кожному з них існує низка прикладів, які підтверджують наявність сприятливого середовища для розвитку інклюзивного підприємництва [3; 4].

Україна перебуває на етапі масштабної трансформації економіки, пов'язаної з необ-

хідністю не лише післявоєнного відновлення, а й модернізації її структури через інноваційний розвиток та ефективне залучення інвестицій. Проте розвиток інноваційно-інвестиційного середовища стикається з низкою системних викликів, які уповільнюють темпи трансформації економіки.

Сучасна інноваційна політика України стикається з рядом системних викликів, що гальмують розвиток підприємництва, наукових досліджень та цифрової трансформації. Водночас, у післявоєнний період відкривається низка нових можливостей, зокрема завдяки підтримці міжнародних партнерів, активізації стартап-руху та євроінтеграції. Для візуалізації взаємозв'язку між наявними бар'єрами та потенціалом подолання інституційних проблем доцільним є представлення порівняльного аналізу, результати якого представлені на рисунку 1.

Системна інноваційна політика, що поєднує інституційне зміцнення, податкові стимули, розвиток людського капіталу й інтеграцію до європейського інноваційного простору, є необхідною умовою трансформації викликів на можливості. Це створить фундамент для конкурентоспроможної, інклюзивної та технологічно орієнтованої економіки України. Необхідність розглядати розвиток інноваційно-інвестиційного середовища інклюзивного підприємництва саме у довгостроковій перспективі обумовлюється низкою важливих чинників.

Передусім, інклюзивне підприємництво є складною системою, що інтегрує економічні, соціальні та культурні аспекти і, відповідно, потребує сталих умов та стабільної підтримки протягом тривалого періоду. Короткострокові заходи або одноразові фінансові ін'єкції не забезпечують стійкого ефекту і не вирішують системних проблем, таких як обмежений доступ до фінансування, недостатній рівень навичок і компетенцій серед інклюзивних підприємців, низький рівень довіри бізнесу до вразливих категорій населення, а також відсутність розвинутої інфраструктури для підтримки соціально орієнтованих стартапів.

У довгостроковій перспективі формується сталість соціальних та економічних змін, які є критично важливими для включення соціально вразливих категорій населення в активну підприємницьку діяльність. В умовах України, яка переживає період соціально-економічної трансформації, поглибленої наслідками військової агресії та значної кількості внутрішньо переміщених осіб, саме довго-

строкові стратегії створюють необхідні передумови для повноцінної інтеграції людей з інвалідністю, ветеранів, переселенців та інших вразливих груп у національну економіку. Сталий розвиток інклюзивного підприємництва сприяє не лише вирішенню соціальних проблем, але й формує міцний фундамент для розвитку інноваційної економіки, підвищення конкурентоспроможності національних підприємств, покращення іміджу країни на міжнародній арені та сприяє залученню міжнародних інвестицій [4; 7].

Крім того, довгострокове планування дозволяє уникнути помилок, що часто виникають унаслідок фрагментарних або короткочасних заходів. Це дозволяє не тільки зберегти фінансові ресурси держави та міжнародних донорів, але й максимально ефективно використати наявні можливості, залучаючи приватний сектор, громадськість та міжнародні фонди для сталого економічного зростання.

Інклюзивне підприємництво у довгостроковій перспективі формує соціальний капітал, посилює довіру між різними групами населення та сприяє інтеграції соціальних інновацій, забезпечуючи суспільну стабільність. Його розвиток дозволяє накопичити практичний досвід, створити ефективні управлінські моделі та масштабувати їх на регіональному рівні. Важливим чинником є також формування нового підприємницького мислення серед вразливих груп, що потребує подолання психологічних бар'єрів і системної підтримки через поєднання фінансових інструментів, освітніх програм та інфраструктурних рішень.

Для формування сприятливого інноваційно-інвестиційного середовища інклюзивного підприємництва в Україні доцільними є такі заходи:

1. Розширення фінансових програм підтримки (гранти, субсидії, пільгові кредити), що може підвищити рівень зайнятості вразливих груп на 20–25% у середньостроковій перспективі.

2. Створення регіональних інноваційних центрів і бізнес-інкубаторів, здатних щороку запускати десятки інклюзивних стартапів і формувати стабільну регіональну екосистему.

3. Запровадження податкових стимулів для соціальних підприємств, що сприятиме зростанню їх кількості на 30–50% протягом 5 років і створенню тисяч нових робочих місць.

4. Масштабування освітніх і консалтингових програм для розвитку підприємницьких

Таблиця 1

Екосистема підтримки інклюзивного підприємництва в Україні: порівняльна характеристика програм і ініціатив

№	Підтримки інклюзивного підприємництва в Україні	Назва програми	Тип підтримки	Цільова аудиторія	Ключові інструменти	Додатково
1.1	1. Державні програми	«Власна справа»	Гранти	Ветерани, ВПО, молодь	Фінансова допомога до 1 млн грн	Співфінансування, працевлаштування вразливих груп
1.2		Компенсація ЄСВ	Компенсація	Роботодавці, що наймають ВПО, осіб з інвалідністю	Компенсація ЄСВ до 6 700 грн/місяць	Через Службу зайнятості
1.3		Підтримка ветеранського бізнесу	Гранти	Ветерани	Фінансування, навчання, менторство	Фокус на демобілізованих військових
1.4		Фонд соц. захисту осіб з інвалідністю	Субсидії/пільги	Особи з інвалідністю	Підтримка працевлаштування, навчання	Пільги при наймі $\geq 4\%$ осіб з інвалідністю
1.5		«Зроблено в Україні»	Комплексна	МСП, інклюзивні бізнеси	Гранти, кредити, податкові пільги	Бюджет 34 млрд грн у 2024
2.1	2. Міжнародні програми	RISE (World Bank)	Інвестиції	МСП, ветерани, жінки	Фінансування \$593 млн	До 40 тис. нових робочих місць
2.2		«Мрій та досягай» (UN Women)	Освітня + гранти	Жінки, ВПО	Навчання, бізнес-плани, гранти	Партнерство з UNDP
2.3		USAID KEY	Гранти	Ветерани, інваліди, ВПО	Фінансування, експортна підтримка	Фокус на конкурентоспроможність
2.4		ПРООН/ЄС для громад	Мікрогранти	Громади, соціальні бізнеси	Гранти, кооперація з місцевими радами	Модель співфінансування
2.5		Шведсько-українська програма	Гранти	Інклюзивні ініціативи	Фінансування до 3 млн SEK	За підтримки Sida
3.1	3. Приватні ініціативи	Veteran Friendly Business	Корпоративна політика	Ветерани	Адаптація, підтримка, лідерство	Ініціатива Мінветеранів та KPMG
3.2		Разом – сильніші (ДТЕК)	Корпоративна політика	Працівники-ветерани	Психологічна допомога, адаптація	Індивідуальні плани розвитку
3.4		Good Bread	Соціальне підприємництво	Особи з ментальними порушеннями	Працевлаштування, навчання	Прибутковий + соціальна місія
4.1	4. Освітньо-консультаційні програми	Курс «Інклюзивний бізнес»	Освітній	Підприємці	Онлайн-навчання	Через Дія. Бізнес
4.2		Sector X (UNIT.City)	Інкубатор	Стартапи	Менторство, акселерація	Інноваційні проєкти
4.3		Veteran Hub	Консультації	Ветерани	Юридична, психосоціальна, бізнес-опомога	Ветеранські хаби
4.4		Підприємництво без бар'єрів	Тренінги	Особи з інвалідністю	Навчання, менторинг	ПРООН + ФСЕ
4.5		Women in Business	Освітня	Жінки з ВПО, інвалідністю	Коучинг, доступ до кредитів	USAID + GIZ

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 4; 8; 9; 11; 14]

Рис. 1. Основні виклики та перспективи розвитку інноваційно-інвестиційного середовища інклюзивного підприємництва в Україні

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 5; 6; 7; 9; 11]

навичок серед вразливих груп населення, що дозволить охоплювати понад 15 тис. осіб щороку.

5. Поглиблення співпраці держави, бізнесу, донорів і громадських організацій через створення координаційного центру, який забезпечить сталість фінансування та ефективне управління проєктами.

Реалізація цих заходів сприятиме активізації інноваційної діяльності, зростанню зайнятості, зменшенню нерівності й формуванню підприємницької культури, заснованої на принципах соціальної відповідальності та сталого розвитку. Це дозволить Україні посилити внутрішню стабільність, залучити зовнішні інвестиції та зміцнити свої конкурентні позиції на міжнародному рівні.

Висновки. Формування інноваційно-інвестиційного середовища інклюзивного підприємництва є одним із провідних чинників сталого соціально-економічного розвитку України. Аналіз міжнародного досвіду та оцінка національного потенціалу свідчать про необхідність впровадження довгострокових і системних заходів, що забезпечать ефективне використання ресурсів та можливостей. У цьому контексті особливе значення мають розвиток фінансових програм під-

тримки, створення бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів, податкові стимули, а також розширення освітніх і консалтингових послуг для вразливих категорій населення.

Запропоновані ініціативи є економічно обґрунтованими та реалістичними з огляду на інституційний потенціал України й досвід співпраці з міжнародними партнерами. Їх реалізація сприятиме активізації інноваційної діяльності, створенню робочих місць, зростанню зайнятості та доходів, а також зменшенню нерівності й посиленню соціальної інтеграції.

Довгострокове впровадження таких заходів формуватиме нову модель підприємницького мислення, засновану на принципах соціальної відповідальності та сталого розвитку. Системна підтримка інклюзивних стартапів і співпраця держави, бізнесу та громадського сектору дозволять Україні підвищити власні конкурентні переваги, привабити зовнішніх інвесторів і водночас забезпечити внутрішню соціально-економічну стабільність.

У підсумку, послідовна реалізація запропонованих підходів створить стійке інноваційно-інвестиційне середовище, яке стане драйвером економічного зростання та соціального прогресу, сприяючи інтеграції вразливих груп у повноцінне суспільне й економічне життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інклюзивний вимір розвитку міст – центрів ділової активності України: тенденції та перспективи : наукова доповідь / НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» ; наук. ред. М. І. Мельник. Львів : ДУ «ІРД імені М. І. Долішнього НАН України», 2019. 55 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). ISBN 978-966-02-4252-4. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20190301.pdf>
2. Бобух І. М., Щегель С. М. Інклюзивність розвитку регіонів України: оцінка, рейтинги та перспективи. *Регіональна економіка*. 2019. № 4. С. 36–52. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-4-3>
3. Смарт-спеціалізація регіонів України: методологія та прагматика реалізації : монографія / І. З. Сторонянська, Т. Г. Васильців, Г. В. Возняк [та ін.] ; НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів : Ін-т регіон. дослідж. ім. М. І. Долішнього НАН України, 2022. 423 с.
4. Управління економічним розвитком, безпекою та цифровою трансформацією в умовах глобальних викликів : колективна монографія / за заг. ред. В. Ф. Проскури. Мукачево : Мукачівський державний університет, 2025. 279 с.
5. Оцінка інноваційного розвитку та структурні трансформації в економіці України : колективна монографія / за ред. І. Ю. Єгорова, Ю. В. Кіндзерського. Київ : НАН України ; ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2023. 240 с. URL: <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2024/02/24030112315646-9861.pdf>
6. Богацька Н. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-4>
7. Інклюзивна економіка: теорія і практика : монографія / за заг. ред. М. Д. Балджи ; Одес. нац. екон. ун-т. Київ : Гуляєва В. М., 2021. 365 с.
8. Global Startup Ecosystem Index 2024: Ukraine in the top 50 [Електронний ресурс] // Ukrainian Startup Fund. 10.06.2024. URL: <https://usf.com.ua/en/global-startup-ecosystem-index-2024-ukraine-in-the-top-50/>
9. World Intellectual Property Organization (WIPO). Global Innovation Index 2024: Switzerland, Sweden, US, Singapore, UK Top Ranking; China, Türkiye, India, Viet Nam, Philippines Among Fastest 10-Year Risers; Dark Clouds for Innovation Investments [Електронний ресурс] : press release (Geneva, 26.09.2024). URL: https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2024/article_0013.html

10. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). EBRD marks record year with €16.6 billion invested in 2024 [Електронний ресурс] : news release, 09.01.2025. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/ebrd-marks-record-year-with-166-billion-invested-in-2024.html>
11. Міністерство економіки України. Моніторинг основних подій в економіці України [Електронний ресурс] : презентація / Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування. Київ : Мінекономіки, 10.2024. 27 с. URL: <https://me.gov.ua/download/fa16545f-5f9-4731-baab-f4bed34710e2/file.pdf>
12. European Business Association (EBA). Ukraine's Investment Attractiveness Index 2024 [Електронний ресурс] : presentation report. Kyiv : European Business Association, 2024. 17 p. URL: <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/ENG-Invest-Index-2024.pdf>

REFERENCES:

1. Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Dolishniy Institute of Regional Research. (2019). *Inklyuzyvnyi vymir rozvytku mist – tsentriv dilovoi aktyvnosti Ukrainy: tendentsii ta perspektyvy* : naukova dopovid / ed. M. I. Melnyk. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research, 55 p. (Seriiia "Problemy rehionalnoho rozvytku"). ISBN 978-966-02-4252-4. Available at: <https://ird.gov.ua/irdp/p20190301.pdf>. Accessed: 01 June 2025.
2. Bobukh, I. M., & Shchehel, S. M. (2019). Inklyuzyvnist rozvytku rehioniv Ukrainy: otsinka, reitynhy ta perspektyvy. *Rehionalna ekonomika*, no. 4, pp. 36–52. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-4-3>
3. Storonianska, I. Z., Vasylytsiv, T. H., Vozniak, H. V., et al. (2022). *Smart-spetsializatsiia rehioniv Ukrainy: metodolohiia ta prahmatyka realizatsii* : monohrafiia. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research, 423 p.
4. Proskura, V. F. (ed.). (2025). *Upravlinnia ekonomichnym rozvytkom, bezpekoiu ta tsyfrovou transformatsiieiu v umovakh hlobalnykh vyklykiv* : kolektyvna monohrafiia. Mukachevo: Mukachivskyi derzhavnyi universytet, 279 p.
5. Yehorov, I. Yu., & Kindzerskyi, Yu. V. (eds.). (2023). *Otsinka innovatsiinoho rozvytku ta strukturni transformatsii v ekonomitsi Ukrainy* : kolektyvna monohrafiia. Kyiv: NAS of Ukraine; Dolishniy Institute of Economics and Forecasting, 240 p. Available at: <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2024/02/24030112315646-9861.pdf>. Accessed: 12 May 2025.
6. Bohatska, N. (2023). Perspektyvy rozvytku sotsialnoho pidpriemnytstva v Ukraini. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-4>
7. Baldzhy, M. D. (ed.). (2021). *Inklyuzyvna ekonomika: teoriia i praktyka* : monohrafiia. Kyiv: Huliaieva V. M., 365 p.
8. Ukrainian Startup Fund. (2024). Global Startup Ecosystem Index 2024: Ukraine in the top 50. Available at: <https://usf.com.ua/en/global-startup-ecosystem-index-2024-ukraine-in-the-top-50/>. Accessed: 11 May 2025.
9. World Intellectual Property Organization (WIPO). (2024). Global Innovation Index 2024: Switzerland, Sweden, US, Singapore, UK Top Ranking; China, Türkiye, India, Viet Nam, Philippines Among Fastest 10-Year Risers; Dark Clouds for Innovation Investments. [Press release, Geneva, 26 September 2024]. Available at: https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2024/article_0013.html. Accessed: 12 June 2025.
10. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2025). EBRD marks record year with €16.6 billion invested in 2024. [News release, 09 January 2025]. Available at: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/ebrd-marks-record-year-with-166-billion-invested-in-2024.html>. Accessed: 11 May 2025.
11. Ministry of Economy of Ukraine. (2024). *Monitorynh osnovnykh podii v ekonomitsi Ukrainy* : prezentatsiia / Department of Strategic Planning and Macroeconomic Forecasting. Kyiv: Minekonomiky, October 2024. 27 p. Available at: <https://me.gov.ua/download/fa16545f-5f9-4731-baab-f4bed34710e2/file.pdf>. Accessed: 17 May 2025.
12. European Business Association (EBA). (2024). *Ukraine's Investment Attractiveness Index 2024* : presentation report. Kyiv: European Business Association, 17 p. Available at: <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/ENG-Invest-Index-2024.pdf>. Accessed: 01 September 2025.